

Humor negre

Ramon Pla i Arxé

El títol *–Els últims dies d’Immanuel Kant–* identifica perfectament la matèria d’aquest relat, crònica dels dos mesos que precediren la mort de Kant (Königsberg, 12 de febrer de 1804), a 80 anys. De fet, però, més que d’una crònica, del que es tracta és d’una descripció cruel del progressiu deteriorament físic i mental del filòsof. El que havia estat un dels cervells més prodigiosos de la seva època, es va transformant en un home “infantil, entotsolat i ensopidament abstret”. Tot el metòdic rigor amb què Kant havia tractat les idees s’aplica, metòdicament també, a tots i cadascun del estadis en què es va afeblir –síntoma a síntoma– la seva ment. I el lector somriu. El contrast entre la veneració amb què el narrador ho refereix i les misèries d’una ment extraviada té un efecte tragicòmic, risible. Humor negre.

Per protegir-se de la gosadia de ridiculitzar Kant, De Quincey adopta dues màscares que volen dotar l’escrit de veracitat i excusar-lo a ell de la mordacitat del text: diu valer-se de la biografia de Wasianski, autor d’*Emmanuel Kant en els darrers anys de la seva vida* (1804), i adopta el gènere de l’hagiografia que, ni en broma, podria confondre’s amb una burla. Més encara, ell mateix argüeix –posant-se la bena abans de la ferida– que, potser, el lector trobarà que “les notícies són massa minucioses i circumstancials, de manera que poden ser d’un costat poc dignes, i de l’altre, poc delicades”, però respon que això és culpa de Wasianski, que pensava que “Kant, com a persona que pertany a tots els temps, transcendia i anul·lava les restriccions

Els últims dies d’Immanuel Kant

THOMAS DE QUINCEY

Traducció de Josep M. Muñoz Pujol

L’avenc, 2013.

76 pàgines. 11 euros

ordinàries de la sensibilitat”. Doble sarcasme. No és estrany que Baudelai-

Thomas de Quincey.

re digués de De Quincey que “l’expressió ‘humorista’ se li pot aplicar amb més propietat que a qualsevol altre”. Probablement és així.

És cert que De Quincey havia llegit amb admiració Kant, però potser per això va voler subratllar la distància que hi havia entre la seva arquitectura intel·lectual i l’autèntica vida. A *L’assassinat com una de les belles arts* De Quincey, transvestit de conferenciant, es diverteix jerarquitzant els assassinats –per l’objectiu i pel procediment– per l’efecte estètic que provoquen. En aquest text explica que un gran aficionat a l’assassinat trià Kant com a víctima, pel mèrit que tenia un crim com aquell. Però s’hi repensà perquè “no hi guanyaria gaire la causa del bon gust [...] ni li aportaria cap oportunitat de lluir-s’hi, atès que no era possible que un cop mort, s’assemblés més a una mòmia del que ja s’hi assemblava en vida” i “optà per matar una nena de cinc anys”. Els dos relats, el de Kant i el de la primera versió de *L’assassinat*, són de 1827. No és rar, doncs, que en un i altre text es subratlli que no hi ha relació entre la vida real i el que aportà el filòsof al món. No em sembla just, però el text de De Quincey és d’una gosadia i d’una comicitat contundents.

L’obra s’inicia amb una devota biografia del filòsof, seguida de la narració –ficció– de com el va conèixer, dels hàbits de Kant –educats però obsessivament rituals– i de la confiança amb què el filòsof el distingí. Després s’inicia la relació de les “xacres de l’edat que començaren a apoderar-se de Kant”: la falta de memòria, “la feblesa amb què començà a teoritzar”, la pèrdua del sentit del temps i, en general, “la seva imbecilitat”. Kant perd, progressivament, el control sobre si mateix i acaba confessant “cauré com un pilot de draps vells”. “Ja n’hi ha prou van ser les seves últimes paraules”. I el lector gairebé ho agraeix. Memorable.